

03.12.2019

Medzinárodný deň osôb so zdravotným postihnutím

Nie len verejná diskusia, ale najmä konkrétne kroky realizované v oblasti ochrany práv a skvalitňovania života ľudí so zdravotným postihnutím sú dôkazom toho, že našej spoločnosti sa v ostatných rokoch darí lepšie pochopiť ich problémy a pretrvávajúce každodenné prekážky. MPSVR SR je inštitúciou, ktorá tie zložité osudy a situácie vďaka neustálej komunikácii s ľuďmi s rôznym typom postihnutia dôverne pozná a snaží sa preto prostredníctvom opatrení ich integráciu do všetkých oblastí života neustále zlepšovať a uľahčovať.

Medzinárodný deň osôb so zdravotným postihnutím, ktorý si pripomínáme práve dnes, 3. 12., dáva priestor na rekapituláciu a zhodnotenie všetkého, čo rezort práce a vláda SR za posledné obdobie pre takmer 430 tisíc ťažko zdravotne postihnutých spoluobčanov urobili.

Jednou z hlavných úloh Programového vyhlásenia vlády bolo vytvorenie takých podmienok pre ťažko zdravotne postihnutých, ktoré im umožnia zostať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí, vo svojej rodine. Ďalším dlhodobým záväzkom bolo urobiť maximum pre to, aby sa zdravotne ťažko postihnutí podľa možností čo najrýchlejšie etablovali do spoločnosti. Tieto priority najvýraznejšie naplnila tzv. veľká novela zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ŤZP, ktorá po dlhých diskusiách s odborníkmi reprezentujúcimi organizácie ľudí s rôznymi typmi postihnutia vstúpila do platnosti 1. júla 2018. Najvýznamnejšou zmenou bol historický nárast príspevku na opatrovanie, až o 120 eur mesačne. Novela priniesla aj zásadné zvýšenie tohto príspevku pre opatrovateľov v dôchodkovom veku, ktorým sa príspevok zvýšil o 92,19 eur. Zároveň sa zvýšila hranica ochrany príjmu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím z 1,7 na 2-násobok sumy životného minima. Významnou zmenou bolo aj zvýšenie príspevku zo 49,80 na 100 eur mesačne, ak opatrovateľ v produktívnom veku, teda mama, alebo otec opatruje svoje dieťa so zdravotným postihnutím.

Často diskutovanou a preto vítanou úpravou bolo aj zrušenie krátenia príspevku na opatrovanie pri hospitalizácii opatrovaného dlhšie ako 30 dní. Navyše, v najhorších prípadoch, ak opatrovaný človek zomrie, opatrovateľ dostane príspevok nielen za ten mesiac, ale aj za mesiac nasledujúci. Zároveň došlo k zrušeniu krátenia peňažného príspevku na opatrovanie, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím navštevuje školské zariadenie v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne. Vďaka tejto novele sa markantne zlepšili podmienky aj pre tisíce osobných asistentov občanov s ťažkým zdravotným postihnutím. Pôvodná hodinová mzda 2,78 eura sa zvýšila skokovo až na 3,82 eura. Za veľký ústretový krok označili aj samotní odkázaní ľudia úplné zrušenie sledovania príjmu ťažko zdravotne postihnutej osoby. Nárok na osobnú asistenciu majú po novom aj deti s ŤZP v detských domovoch, ale aj ťažko zdravotne postihnutí rodičia pri starostlivosti o dieťa do 3 rokov.

Realizovala sa aj systémová a etická zmena, ktorú avizoval minister Ján Richter, ktorou je zrušenie povinnosti vrátiť jednorazový peňažný príspevok po úmrtí fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Ide najčastejšie o väčšie sumy, ako je príspevok na zdvíhacie zariadenie, príspevok na kúpu auta a v neposlednom rade o príspevok na úpravu bytu. „Z praxe sme poznali prípady, keď to spôsobovalo vážne problémy rodinám, mohli sa dostať do situácie, že jednorazovo museli vrátiť úradu práce niekoľko tisíc eur, často sa preto boli nútení príbuzní dokonca zadĺžiť. Preto sme túto povinnosť definitívne v zákone zrušili,“ argumentuje minister. V neposlednom rade treba pripomenúť, že od účinnosti novely majú nárok na parkovacie preukazy i ľudia so zníženou imunitou, napr. pri onkologickej liečbe a nárok na príspevok na prevádzku auta majú žiadatelia počas onkologickej liečby, dialyzačného alebo transplantáčného programu aj bez odkázanosti na individuálnu prepravu.

Spomínaným komplexom významných a nákladných zmien sa však v roku 2018 pomoc odkázaným ťažko zdravotne postihnutým neskončila. Prišiel rok 2019 a s ním aj sľúbené zvýšenie opatrovateľského príspevku na úroveň minimálnej mzdy. „Som hrdý aj na to, že sa nám podarilo, dokonca v ročnom predstihu, naplniť náš veľký cieľ – aby opatrovateľský príspevok dosiahol úroveň minimálnej mzdy. Veď kto iný ako blízka osoba z rodiny môže poskytnúť ťažko zdravotne postihnutému príbuznému lepšiu starostlivosť so srdcom,“ hovorí minister Ján Richter. Navyše verí, že i v budúcich rokoch kondícia verejných financií umožní do zvýšenia premietnuť pokračujúci silný rast minimálnej mzdy.

Aktuálne je teda peňažný príspevok na opatrovanie u poberateľov v produktívnom veku 430,35 eur mesačne, teda v sume čistej minimálnej mzdy pre tento rok, u rodičov starajúcich sa o dieťa dokonca 530,35 eur. V prípade opatrovateľa v produktívnom veku jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím má príspevok na opatrovanie stúpnuť budúci rok na základe schváleného nariadenia vlády SR o ďalších takmer 61 eur, opatrovateľa poberajúci dôchodkovú dávku si prilepšia o viac ako 30 eur. Zvýšila sa aj sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie zo sumy 3,82 eura na sumu 4,18 eura, čo predstavuje v priemere viac o približne 50 eur mesačne.

Nie všetkým sa však podarí, aby sa o nich v ťažkých chvíľach postarali najbližší. Minister Richter si pri stretnutiach v rôznych regiónoch Slovenska od ľudí často vypočul, že nie všetci si môžu dovoliť sociálnu službu v neverejnom zariadení. Doplatky klientov sú v nich často výrazne vyššie ako vo verejných, a to aj napriek tomu, že MPSVR SR poskytuje príspevok v rovnakej výške tak verejným, ako aj neverejným zariadeniam. Pri najťažšom VI. stupni odkázanosti klienta sme preto príspevok zvýšili zo 456,75 eura v roku 2018 na 504 eur v roku 2019. V roku 2020 už bude vo výške 546 eur. Posilnili sme aj financovanie ambulantných sociálnych služieb ako napr. denných stacionárov s tým, že každá dotácia zo štátu na stupeň odkázanosti toho klienta, musí byť použitá na mzdy. „Verím, že v krátkom čase budú aj neverejné zariadenia dostupnejšie pre väčšiu skupinu. Od začiatku októbra t.r. totiž dostávajú od samospráv viac financií na svoju prevádzku, čím sa podľa ich slov vytvorí priestor na zníženie doplatku klienta,“ zdôrazňuje minister.

„Napriek opatreniam, ktorými naša vláda deklarovala seriózný záujem o zlepšenie kvality života ťažko zdravotne postihnutých, som si vedomý toho, že ďalšie výzvy pred nami aj celou spoločnosťou ostávajú. Chceme postupne riešiť i ďalšie problémy a sme pripravení diskutovať aj o nových témach. Vláda Slovenskej republiky aj do budúcnosti musí počúvať všetkých, ktorí právom očakávajú otvorenejší, integrujúcejší a ľudskejší prístup spoločnosti,“ uzatvára minister práce, sociálnych vecí a rodiny Ján Richter.

Medzinárodný deň osôb so zdravotným postihnutím si už od roku 1992 každoročne pripomíname 3. decembra. Začiatkom novej etapy na ceste k plnému uplatňovaniu ľudských práv a slobôd osôb so zdravotným postihnutím na Slovensku sa stal 25. jún 2010. V tento deň pre Slovensko nadobudol účinnosť Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho Opčný protokol. Oba dokumenty schválilo Valné zhromaždenie OSN 13. decembra 2006.